

EUIPO
ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

www.euiipo.europa.eu

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΔΙ ΓΙΑ ΤΟ 2020

Γιατί τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας είναι σημαντικά, η παραβίασήτων ΔΔΙ και η καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης και της πειρατείας

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Ιούνιος 2020

CYBER ATTACK

DOWNLOADING

Injection on
Injection on
Injection on

Πρόλογος

Εδώ και έτη υφίστανται αποδεικτικά στοιχεία τα οποία ανατρέπουν την αντίληψη ότι τα εγκλήματα που αφορούν τον τομέα των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας συνιστούν εγκλήματα χωρίς θύματα, τα οποία μάλιστα πλέον επιρρωνύονται από την παρούσα επικαιροποιημένη έκθεση για την υφιστάμενη κατάσταση στην οποία επισημαίνονται ορισμένα από τα βασικά σημεία της έρευνας που διεξήχθη από το EUIPO μέσω του Παρατηρητηρίου.

Η παρούσα έκθεση υπογραμμίζει τη σημαντική θέση που κατέχουν τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας στην οικονομία της ΕΕ και, ως εκ τούτου, ομοίως στην ανάκαμψη από την κρίση του COVID-19, η οποία κυριάρχησε το πρώτο εξάμηνο του 2020 και απειλεί με μακροχρόνιες επιπτώσεις.

Μία από τις μελέτες όσον αφορά την παραβίαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, η οποία διεξήχθη από κοινού με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, αφορά τον τομέα των απομιμήσεων φαρμακευτικών προϊόντων, ο οποίος συνιστά μία εκ των πλέον ανάλητων εκφράσεων της παραποίησης/απομίμησης. Η μελέτη αυτή χρησιμοποιήθηκε για να καταστήσει ακόμα πιο σαφή την απειλή με την οποία έρχεται αντιμέτωπο το κοινό.

Τα παραποιημένα φάρμακα, τα πλαστά παιδικά παιχνίδια, καθώς και τα παραποιημένα καλλυντικά προϊόντα συνιστούν μόλις ορισμένα παραδείγματα των προβληματικών τομέων, αλλά υφίστανται αφανείς κίνδυνοι που ισχύουν ως προς όλα τα εγκλήματα διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως η απώλεια των θέσεων εργασίας στους κλάδους νομίμων δραστηριοτήτων και η ζημία στα δημόσια έσοδα.

Τα εγκλήματα διανοητικής ιδιοκτησίας θεωρούνται από τους εγκληματίες ως σχετικά χαμηλού κινδύνου δραστηριότητα που χρησιμοποιείται για να στηρίξει τις λοιπές μορφές οργανωμένου εγκλήματος. Σε έκθεση που εκπονήθηκε από κοινού με την Ευρωπαϊκή παρουσίαζονται περιπτώσιολογικές μελέτες από τις οποίες αποδεικνύονται οι διασυνδέσεις των εγκλημάτων ΔΙ με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, την απάτη σχετικά με έγγραφα, το κυβερνοέγκλημα, την οικονομική απάτη, την παραγωγή και τη διακίνηση ναρκωτικών.

Καθίσταται ολοένα και πιο σαφές ότι η βλάβη που προκαλείται στην υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών αλλά και στο περιβάλλον, καθώς και η αλληλένδετη σχέση που υφίσταται μεταξύ εγκλημάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και λοιπών εγκληματικών μορφών απαιτούν επείγουσα και συντονισμένη διεθνή δράση.

Θύμα των εγκλημάτων της διανοητικής ιδιοκτησίας είναι η κοινωνία στο σύνολό της και η παρούσα έκθεση αποδεικνύει, για ακόμη μια φορά ότι τα μέτρα επιβολής νόμου στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να επανέλθουν ως μία από τις προτεραιότητες της ΕΕ στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

Christian Archambeau

Εκτελεστικός διευθυντής, EUIPO

Συνοπτική παρουσίαση

Στην παρούσα έκθεση συγκεντρώνονται τα πορίσματα της έρευνας που διεξήχθη τα τελευταία χρόνια από το Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕUIPO), μέσω του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου παραβίασης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (Παρατηρητήριο), σχετικά με την έκταση, το πεδίο εφαρμογής και τις συνέπειες —τόσο οικονομικής όσο και μη οικονομικής φύσεως— που προκύπτουν από την παραβίαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔ) στην ΕΕ. Στην έκθεση παρουσιάζονται και εξετάζονται στοιχεία σχετικά με την οικονομική αξία των ΔΔ στην οικονομία της ΕΕ, με την έκταση της αξιοποίησης της αξίας αυτής, τους μηχανισμούς που χρησιμοποιούνται για την παράνομη αποκόμιση οφέλους, καθώς και τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση των εν λόγω προκλήσεων. Τονίζεται επίσης η ανάμειξη των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος, με βάση υποθέσεις που διερευνά η Ευρωπόλ (Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου).

Σε μελέτη που εκπονήθηκε σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΓΔΕ) το 2019, το ΕUIPO διαπίστωσε ότι στους κλάδους έντασης ΔΔ παράγεται περίπου το 45 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) της ΕΕ και απασχολείται το 29 % των εργαζομένων (καθώς και το 10 % που δημιουργείται σε τομείς που παρέχουν υπηρεσίες και αγαθά στους τομείς έντασης ΔΔ). Οι εν λόγω κλάδοι αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος των εμπορικών συναλλαγών της ΕΕ με τον υπόλοιπο κόσμο, εφόσον αντιστοιχεί στο 96 % των εξαγόμενων αγαθών από την ΕΕ. Στους εργαζόμενους σε αυτούς τους τομείς καταβάλλονται μισθοί υψηλότεροι κατά 47 % σε σύγκριση με άλλους κλάδους. Οι κλάδοι έντασης ΔΔ επίσης φαίνεται ότι αντεπεξήλθαν καλύτερα στη χρηματοοικονομική κρίση σε σχέση με το σύνολο της οικονομίας, όπως υποδεικνύεται από το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης και ΑΕΠ που σημειώθηκε σε σύγκριση με την προηγούμενη μελέτη που είχε διεξαχθεί το 2016. Σε επίπεδο μεμονωμένων επιχειρήσεων, μια μελέτη όσον αφορά τις ταχέως αναπτυσσόμενες μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που δημοσιεύθηκε το 2019, και η οποία επίσης εκπονήθηκε σε συνεργασία με το ΕΓΔΕ, απέδειξε ότι οι ΜΜΕ που χρησιμοποιούν ΔΔ εμφάνιζαν περισσότερες πιθανότητες να σημειώσουν ανάπτυξη στα επόμενα έτη σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις.

Δεδομένης της υψηλής οικονομικής αξίας που χαρακτηρίζει τα ΔΔ, η παραβίασή τους συνιστά επικερδή εγκληματική δραστηριότητα με σχετικά χαμηλό επίπεδο κινδύνου όσον αφορά την πιθανότητα εντοπισμού καθώς και τιμωρίας σε περίπτωση εντοπισμού. Οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος εμπλέκονται σε μεγάλο βαθμό σε δραστηριότητες παραποίησης/απομίμησης και πειρατείας, ενώ τα εγκλήματα διανοητικής ιδιοκτησίας συχνά συνδυάζονται με άλλες μορφές εγκλήματος, όπως η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, η εμπορία ανθρώπων και περιστασιακά ακόμα και η καταναγκαστική εργασία, όπως τεκμηριώνεται στις δύο κοινές εκθέσεις Ευρωπόλ-EUIPO, στην *έκθεση αξιολόγησης απειλών όσον αφορά τα εγκλήματα της διανοητικής ιδιοκτησίας του 2019* (στην οποία επίσης αναφέρεται μια υπόθεση στην ΕΕ η οποία συνδέεται με τρομοκρατική οργάνωση) καθώς και στην έκθεση σχετικά με την πολυεγκληματικότητα που δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2020. Οι μέθοδοι τις οποίες εφαρμόζουν οι εγκληματικές οργανώσεις γίνονται ολοένα και πιο σύνθετες, καθώς η τεχνολογία και οι δίαυλοι διανομής εξελίσσονται, παράλληλα με το εύρος των προϊόντων που παραποιούνται.

Τα επιχειρηματικά μοντέλα τα οποία υιοθετούν οι παραποιοιτές/απομιμητές κάνουν σημαντική χρήση του διαδικτύου για τη διανομή των προϊόντων τους και την προώθηση της διανομής και κατανάλωσης παράνομου ψηφιακού περιεχομένου.

Σύμφωνα με μελέτη που διεξήχθη από το EUIPO και τον ΟΟΣΑ (Οργανισμό Οικονομικής Υπηρεσίας και Ανάπτυξης) το 2019, οι εκτιμήσεις για την παραβίαση των ΔΔ στο διεθνές εμπόριο το 2016 υπολογίζεται ότι πλησιάζουν το 3,3 % του παγκόσμιου εμπορίου. Έως και 6,8 % των εισαγωγών της ΕΕ, ήτοι 121 δισ. ευρώ ετησίως, είναι προϊόντα απομίμησης. Αμφότερα τα στοιχεία αυτά είναι σημαντικά υψηλότερα από εκείνα που διαπιστώθηκαν στην προηγούμενη μελέτη των δύο οργανισμών που δημοσιεύθηκε το 2016, γεγονός που δείχνει ότι το πρόβλημα έχει οξυνθεί πολύ περισσότερο τα τελευταία χρόνια.

Σε σειρά μελετών που διεξήχθησαν σε διάφορους κλάδους, το EUIPO υπολόγισε τις απώλειες πωλήσεων σε 11 κλάδους στην ΕΕ (άμεσα στους κλάδους που εξετάζονται, καθώς και σε όλο το μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τους), ως αποτέλεσμα της παραποίησης/απομίμησης. Οι ζημίες αυτές ανήλθαν συνολικά σε περισσότερα από 83 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως κατά την περίοδο 2013-2017. Επιπλέον, χάθηκαν πάνω από 671 000 θέσεις απασχόλησης σε νόμιμες δραστηριότητες, ενώ τα κράτη μέλη απώλεσαν 15 δισεκατομμύρια ευρώ φορολογικών εσόδων ετησίως.

Παρά τη σοβαρότητα των εν λόγω οικονομικών απωλειών, πρέπει εντούτοις να αναγνωριστεί ότι η ζημία που προκαλείται στη δημόσια υγεία, στην ασφάλεια των καταναλωτών και στο περιβάλλον επιφέρει ακόμα πιο δριμύεις συνέπειες. Τον Μάρτιο του 2020, το EUIPO και ο ΟΟΣΑ δημοσίευσαν κοινή μελέτη για τα παραποιημένα φάρμακα, από την οποία αποδεικνυόταν ότι υφίσταται κίνδυνος παραποίησης/απομίμησης όχι μόνον όσον αφορά τα φάρμακα γνωστά ως «φάρμακα τρόπου ζωής» αλλά επίσης τα φάρμακα που χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία σοβαρών νόσων, συμπεριλαμβανομένων των αντιβιοτικών, των θεραπευτικών αγωγών για τον καρκίνο ή των φαρμάκων για καρδιαγγειακά νοσήματα, με δυνητικά μοιραίες συνέπειες για τους ασθενείς στους οποίους χορηγούνται τα εν λόγω φάρμακα. Στο πλαίσιο της πανδημικής έξαρσης της νόσου COVID-19 στα τέλη του 2019 και την επακόλουθη διάδοσή της παγκοσμίως, οι παραποιητές/απομιμητές έχουν στρέψει την προσοχή τους στην παραγωγή πλαστών εξοπλισμών διάγνωσης, πλαστών μέσων ατομικής προστασίας καθώς και πλαστών φαρμάκων που υποτίθεται ότι θεραπεύουν τη νόσο ¹, παρά το γεγονός ότι ακόμα δεν έχουν εγκριθεί θεραπευτικές αγωγές από τις ίδιες τις αρχές.

Μέσω της ανάλυσης δεδομένων που προέρχονται από τις αρχές εποπτείας της αγοράς (ΑΕΑ) σε όλη την ΕΕ, το EUIPO τεκμηρίωσε περαιτέρω τους κινδύνους που συνεπάγονται για την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών τα προϊόντα παραποίησης/απομίμησης όπως τα παιχνίδια, τα είδη ένδυσης, οι ηλεκτρικές συσκευές και λοιπά καταναλωτικά αγαθά. Μεταξύ των κινδύνων συμπεριλαμβάνονται η έκθεση σε επικίνδυνες χημικές ουσίες και τοξίνες που μπορούν να προκαλέσουν οξεία ή μακροχρόνια βλάβη στην υγεία, πνιγμό, ηλεκτροπληξία, καθώς και άλλου είδους τραυματισμό. Ορισμένες κατηγορίες προϊόντων παραποίησης/απομίμησης, όπως τα πλαστά φυτοφάρμακα, μπορούν να έχουν επιβλαβείς συνέπειες τόσο για τους γεωργούς που τα χρησιμοποιούν στις καλλιέργειές τους όσο και για τους καταναλωτές που καταναλώνουν τα προϊόντα που προέρχονται από αυτές.

Πέραν της ανάλυσης της προσφοράς προϊόντων παραποίησης/απομίμησης και πειρατικού περιεχομένου, το EUIPO έχει επίσης μελετήσει την πλευρά της ζήτησης, δηλαδή τη συμπεριφορά των πολιτών της ΕΕ έναντι των ΔΔ και την προθυμία τους να καταναλώνουν αγαθά και υπηρεσίες που παραβιάζουν τα ΔΔ. Στα κίνητρα των καταναλωτών να αγοράζουν προϊόντα παραποίησης/απομίμησης και να αποκτούν παράνομη πρόσβαση σε περιεχόμενο που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας συγκαταλέγονται οι χαμηλότερες τιμές, η εύκολη πρόσβαση και ο χαμηλός βαθμός κοινωνικού στιγματισμού που συνδέεται με τις εν λόγω δραστηριότητες. Αποδίδεται στο πλαίσιο αυτό ιδιαίτερη έμφαση στους νέους: το 2019, δημοσιεύθηκε ο επικαιροποιημένος πίνακας αποτελεσμάτων για τη διανοητική ιδιοκτησία και τη νεολαία από τον οποίο αποδεικνυόταν ότι, σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση του

(¹) Η Ευρωπαϊκή παρακολουθεί την κατάσταση και τον Απρίλιο του 2020 δημοσίευσε έκθεση με τίτλο *Viral Marketing - Counterfeits, substandard goods and intellectual property crime in the COVID-19 pandemic* τον Απρίλιο του 2020 (Ιογενές μάρκετινγκ - παραποιήσεις/απομιμήσεις, μη συμμορφούμενα προϊόντα και εγκλήματα διανοητικής ιδιοκτησίας στο πλαίσιο της πανδημικής έξαρσης της νόσου COVID-19). Διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/report_covid_19_-_viral_marketing_counterfeits.pdf.

2017, οι νέοι άνθρωποι στην ΕΕ είναι λιγότερο πιθανό να καταναλώσουν πειρατικό ψηφιακό περιεχόμενο αλλά ελαφρώς πιο πιθανό να αγοράσουν προϊόντα παραποίησης/απομίμησης.

Αναταποκρινόμενο στις εξελίξεις αυτές, το EUIPO, από κοινού με δημόσιους και ιδιωτικούς εταίρους, αναλαμβάνει και υποστηρίζει σειρά δράσεων για την αντιμετώπιση των εν λόγω προκλήσεων. Οι εν λόγω δράσεις περιλαμβάνουν την ενημέρωση των κατόχων δικαιωμάτων όσον αφορά το μεταλλασσόμενο περιβάλλον παραποίησης/απομίμησης, τη συνεργασία με την Ευρωπόλ για την ευρύτερη πάταξη των εγκλημάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, συμμετέχοντας, μεταξύ άλλων, στη χρηματοδότηση μιας ειδικής μονάδας της Ευρωπόλ για τα εγκλήματα διανοητικής ιδιοκτησίας, τη συμβολή στην παροχή κατάρτισης στους υπευθύνους επιβολής του νόμου στην ΕΕ σε συνεργασία με τη CEPOL (Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου) και την Eurojust (Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης), καθώς και τη στήριξη των προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αντιμετώπιση του ζητήματος της προσφοράς προϊόντων παραποίησης/απομίμησης σε τρίτες χώρες. Η νέα πύλη επιβολής του νόμου περί ΔΔΙ συνιστά μια μοναδική πλατφόρμα η οποία παρέχει τη δυνατότητα στους κατόχους δικαιωμάτων και στις αρχές επιβολής του νόμου να ανταλλάσσουν πληροφορίες σε ένα ασφαλές περιβάλλον, να συλλέγουν δεδομένα σχετικά με την επιβολή του νόμου για περαιτέρω ανάλυση, καθώς και να παρέχουν ενημέρωση σχετικά με τις παραποιήσεις/απομιμήσεις εκ μέρους τρίτων και τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον τομέα των εγκλημάτων που αφορούν τη διανοητική ιδιοκτησία. Το EUIPO με τη σειρά του έχει επίσης δρομολογήσει έναν άξονα εργασιών σχετικά με τις νέες τεχνολογίες οι οποίες θα μπορούσαν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην αντιμετώπιση των παραβιάσεων/απομιμήσεων, καθώς και στην συνεργασία με ενδιάμεσους φορείς όπως οι αγορές ηλεκτρονικού εμπορίου για την ενίσχυση της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας στο επιγραμμικό περιβάλλον.

Στο πεδίο της επιβολής του νόμου, η Ευρωπόλ, η OLAF (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης) και η Ιντερπόλ συντονίζουν ενέργειες επιβολής του νόμου τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ επίσης διεξάγονται σχετικές επιχειρήσεις από αρχές επιβολής του νόμου σε μεμονωμένα κράτη μέλη.

Οι ενέργειες επιβολής του νόμου σκοπούν κυρίως στη μείωση του αριθμού των παρεχόμενων αγαθών και υπηρεσιών που παραβιάζουν τη διανοητική ιδιοκτησία. Η άλλη όψη του νομίσματος είναι εκείνη της ζήτησης. Το EUIPO, συνεργαζόμενο με τα κράτη μέλη καθώς και τους ιδιωτικούς εταίρους και εταιρείες της κοινωνίας των πολιτών, επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες όσον αφορά τη σημασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και την ανάγκη σεβασμού των τελευταίων, μέσω μιας σειράς διαύλων όπως για παράδειγμα:

- ο άξονας δράσης «Διανοητική ιδιοκτησία στην εκπαίδευση», ο οποίος έχει σχεδιαστεί για την ενσωμάτωση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στα σχολικά προγράμματα σπουδών όλων των επιπέδων·
- δραστηριότητες προβολής, όπως η εκστρατεία «Ideas Powered» ή εκστρατείες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όπως η δημοσίευση της παρούσας έκθεσης, αποδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με τους κινδύνους των προϊόντων παραποίησης/απομίμησης·
- παροχή πληροφοριών στους καταναλωτές όσον αφορά τη διαθεσιμότητα νομικά προσπελάσιμου ψηφιακού περιεχομένου μέσω της διαδικτυακής πύλης *agorateka*·
- το πρόγραμμα AUTHENTICITY, για τη δημιουργία ενός δικτύου ευρωπαϊκών πόλεων τις οποίες ενώνει η κοινή βούληση προαγωγής της ενημέρωσης σχετικά με τη σημασία της προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΔΙ ΓΙΑ ΤΟ 2020

Γιατί τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας
είναι σημαντικά, η παραβίασή των ΔΔΙ και η
καταπολέμηση της
παραποίησης/απομίμησης και της
πειρατείας

Ιούνιος 2020